

РОЛЬ ТА ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олег Первачук

<https://orcid.org/0000-0003-0107-4303>

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, Україна

кореспондент-автор – О. Первачук : wrestling.pervachuk@gmail.com

doi: 10.32626/2309-8082.2023-28(3).178-185

Постійне залучення військовослужбовців до виконання обов'язків в екстремальних умовах може сприяти дезадаптації, зниженню пристосованості організму до різних умов середовища, нервово-психічної перенапруги та виникнення у них стійких негативних психічних станів. Тому проблема формування психологічної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України до виконання завдань військово-професійної діяльності в умовах сьогодення є актуальною, адже саме від такої готовності залежить не тільки ефективність професійної діяльності військовослужбовців, але й їх особиста безпека. *Мета дослідження* – дослідити вплив виконання завдань військово-професійної діяльності на психологічну підготовленість військовослужбовців. *Методи дослідження*: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, тестування, методи математичної статистики. Проаналізовано понад 70 джерел інформації та виокремлено 32 джерела літератури, матеріал яких було опрацьовано за допомогою загальнонаукових методів. В експерименті взяло участь 47 курсантів першого курсу та 49 курсантів третього і четвертого курсу навчання спеціальності «Управління діями підрозділів механізованих військ» – з метою визначення рівня професійної підготовленості за відповідними нормативами та тестами «Збірника нормативів бойової підготовки Сухопутних військ» та «Курсу стрільб з стрілецької зброї та бойової техніки» та 81 військовослужбовець (три групи військовослужбовців (взводи, групи) по 27 чоловік у кожній) рівень підготовленості та термін навчання яких був достовірно рівний ($p > 0.05$) – з метою визначення ефективності виконання запропонованих вправ для розвитку ходу подальшого виконання бойового завдання. Вік респондентів – 17-24 роки (19.6 ± 0.2). *Результати*. Встановлено, що більшість військовослужбовців механізованих підрозділів з побоюванням виконують деякі нормативи бойової підготовки за наявності екстремальних умов та застосування факторів бойової обстановки. Аналіз особистих карток показав, що доставку боєприпасів під вогнем противника з бойовою стрільбою та з подальшим завантаженням (посадкою) в техніку вільно, без додаткових команд виконують 13.8 % військовослужбовців, 36.7 % воїнів не здатні виконати нормативи на позитивну оцінку та 49.5 % виконують нормативи з розгубленістю та за допомогою партнерів, інструкторів. *Висновки*. Аналіз показників подальшого виконання нормативів бойової підготовки вказують на недостатню психологічну готовність військовослужбовців до виконання завдань за призначенням. Кількість піхотинців, які самостійно та у повному обсязі виконують нормативи становить 46.0 % особового складу, 54.0 % воїнів не в змозі самостійно та впевнено виконати нормативи на позитивний результат. При цьому, кількість військовослужбовців, які не впевнено та самостійно не можуть виконати нормативи професійної підготовленості військовослужбовців серед курсантського складу перших курсів навчання (48.9 %) та старших курсів навчання (45.6 %) достовірно не відрізняється ($p > 0.05$). Дослідження виконання бойового завдання військовослужбовцями трьох сформованих груп показало, що жодна група не змогла у повному обсязі виконати поставлене бойове завдання.

Ключові слова: військово-професійна діяльність, фізична підготовленість, бойова готовність, військовослужбовці, норматив.

Oleg Pervachuk. The role and influence of psychological training of military officers on the performance of the tasks of military-professional activities

Abstract. The constant involvement of military personnel in the performance of duties in extreme conditions can contribute to maladaptation, a decrease in the body's adaptability to various environmental conditions, neuropsychological overstrain, and the emergence of persistent negative mental states in them. Therefore, the problem of forming the psychological readiness of servicemen of the Armed Forces of Ukraine to perform the tasks of military and professional activity in today's conditions is urgent, because not only the effectiveness of the professional activity of servicemen, but also their personal safety depends on such readiness. The *purpose* of the study is to investigate the impact of performing the tasks of military professional activity on the psychological preparedness of military personnel. *Research methods:* analysis and generalization of scientific and methodical literature, testing, methods of mathematical statistics. More than 70 sources of information were analyzed and 32 sources of literature were singled out, the material of which was processed using general scientific methods. 47 cadets of the first year and 49 cadets of the third and fourth year of the specialty «Managing the actions of mechanized troops» took part in the experiment – with the aim of determining the level of professional training according to the relevant standards and tests of the «Collection of standards for combat training of the Ground Forces» and the «Rifle shooting course» of weapons and military equipment» and 81 servicemen (three groups of servicemen (platoons, groups) with 27 men each) whose level of preparation and training period was reliably equal ($p > 0.05$) – in order to determine the effectiveness of the proposed exercises for gait development further performance of a combat mission aged 17-24 years (19.6 ± 0.2 years). *Results.* It was established that the majority of servicemen of mechanized units are afraid to carry out some standards of combat training in the presence of extreme conditions and the use of factors of the combat situation. The analysis of personal cards showed that 13.8 % of servicemen, 36.7 % of soldiers are not able to fulfill the standards for a positive assessment, and 49.5 % fulfill the standards with confusion and with the help of partners, instructors. *Conclusions.* The analysis of the indicators of further implementation of combat training standards indicate insufficient psychological readiness of servicemen to perform assigned tasks. The number of infantrymen who independently and fully fulfill the standards is 46.0 % of the personnel, 54.0 % of soldiers are unable to independently and confidently fulfill the standards for a positive result. At the same time, the number of servicemen who are not confident and cannot independently fulfill the standards of professional training of servicemen among the cadets of the first courses of study (48.9 %) and senior courses of study (45.6 %) does not differ reliably ($p > 0.05$). The study of the performance of the combat task by the servicemen of the three formed groups showed that not a single group was able to fully perform the assigned combat task.

Keywords: military professional activity, physical fitness, combat readiness, military personnel, standard.

Вступ

Система військово-професійної підготовки особового складу динамічна та постійно вдосконалюється. Низка науковців стверджують [1; 2; 3; 4; 5], що найважливішим напрямком розвитку та удосконалення системи військової діяльності воїнів є розробка певних методів і засобів, які відповідають вимогам сучасної концепції розвитку способів військової боротьби, в основі яких лежить формування необхідних професійних умінь та навичок для успішного несприятливих умов бойової діяльності та військової служби.

Досвід учасні Збройних Сил України у веденні бойових дій проти агресора РФ показав, що результат виконання бойових завдань підрозділами ЗС України залежить, насамперед, від психологічної готовності особового складу, яка забезпечується професійним відбором, професійною підготовкою фахівців до ефективної та безпечної діяльності та безпосередньою професійною діяльністю. Її формування, розвиток та удосконалення є одним із важливих завдань впродовж професійної підготовки та подальших етапів професійного становлення фахівця [6; 7; 8; 9; 10].

Актуальним залишається питання формування психологічної підготовленості військовослужбовців до дій в екстремальних ситуаціях, якими є не тільки бойові дії, а й певні тактичні навчання, стрільба з різних видів озброєння, зміна дислокації та місця розташування підрозділів тощо.

Наукову роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи на 2023 рр. Міністерства оборони України в межах теми «Удосконалення системи фізичної підготовки курсантів ВВНЗ», шифр – «Удосконалення ФП».

Матеріал та методи дослідження

Мета дослідження – проаналізувати та дослідити вплив виконання завдань військово-професійної діяльності на психологічну підготовленість військовослужбовців за результатами виконання нормативів бойової (професійної) підготовки.

Для досягнення мети використовували комплекс загальнонаукових методів дослідження [11; 12; 13; 14]. Насамперед, використали розповідь, оскільки вона дозволяє різнобічно охарактеризувати широке коло питань, аналіз особистих карток бойової підготовки респондентів у яких відображається рівень професійної підготовленості за відповідними нормативами та тестами «Збірника нормативів бойової підготовки Сухопутних військ» та «Курсу стрільби з стрілецької зброї та бойової техніки», саме виконання нормативів та методи математичної статистики – для обробки експериментальних даних та оцінювання

достовірності. Формування кола літературних джерел здійснювали після їхнього пошуку у базі даних Scopus, SPORT Discus, Web of Science. Основна увага приділялася наступним питанням: роль та місце психологічної підготовленості в системі професійної діяльності військовослужбовців; інноваційні напрямки вдосконалення виконання завдань військово-професійної діяльності. За допомогою аналізу документальних матеріалів проаналізовано керівні документи силових структур, які регламентують організацію та проведення заходів психологічної підготовки у збройних силах. Також здійснювали безпосереднє вивчення друкованих літературних джерел, зокрема інформації статей журналів про списки використаної літератури, ураховуючи часовий аспект появи цієї інформації. Так, було обрано понад 70 джерел інформації, після цього проведено остаточний огляд і виокремлено 32, матеріал яких опрацьовували за допомогою загальнонаукових методів, зокрема аналізу, тестування, синтезу, систематизації та узагальнення.

Дослідження проводилось на базі Національної академії сухопутних військ (м. Львів). Було проаналізовано ефективність виконання нормативів бойової підготовки, а саме: стрільба з автомата; зайняття окопу, траншеї, позиції (вогневої позиції), опорного пункту, району оборони або вказаного місця; ведення рукопашної сутички у ближньому бою; атака переднього краю оборони противника під час дій у пішому порядку; доставка боєприпасів під вогнем противника; обладнання пункту спостереження. Усі нормативи виконувалися в умовах, наближених до бойових та із застосування стрільби та імітаційних засобів (димові шашки, вибухи навчальних гранат тощо). У дослідження взяло участь 47 курсантів першого курсу та 49 курсантів третього і четвертого курсу навчання спеціальності «Управління діями підрозділів механізованих військ».

З метою визначення ефективності впливу на психологічну підготовленість вправ військово-професійної підготовленості було запропоновано виконання вправ для розвитку ходу подальшого виконання бойового завдання, а саме:

1. висадка з техніки, вибуття на вихідний рубіж та зайняття району оборони або вказаного місця перебіжками (не менше 50 м від техніки), марш-кидок на 3 км, виконання нормативу з вогневої підготовки (стрільба з автомата);

2. висадка з техніки, вибуття на вихідний рубіж та зайняття району оборони або вказаного місця перебіжками (не менше 50 м від техніки), марш-кидок

на 3 км, виконання нормативу з тактичної підготовки (обладнання пункту спостереження);

3. висадка з техніки, вибуття на вихідний рубіж та зайняття району оборони або вказаного місця перебіжками (не менше 50 м від техніки), марш-кидок на 3 км, виконання нормативу з фізичної підготовки (рукопашна сутична з противником).

Виконання запропонованих вправ здійснювалося вдень на навчально-польовій базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (сmt. Старичі, Львівська область). Було сформовано три групи військовослужбовців (взводи, групи) по 27 чоловік у кожній (19.6 ± 0.2 роки).

Мета нашого дослідження полягала у спостереженні за діями військовослужбовців та особливостями їхньої поведінки під час виконання зазначених вправ, а не виконання вправ на результат.

Методи математичної статистики застосовувалися з метою доведення закономірностей, виявлених у процесі дослідження. Математичні та статистичні розрахунки проведено з використанням комп'ютерних програм, зокрема "Excel", "SPSS", "STATISTICA 7" в операційній системі "Windows Vista".

Всі учасники дослідження дали свою інформовану згоду на участь в експерименті: їх проводили відповідно до етичних стандартів Гельсінської декларації.

Результати дослідження

Дослідження показали, що більшість військовослужбовців механізованих підрозділів деякі нормативи бойової підготовки виконують з побоюванням при наявності екстремальних умов та застосування факторів бойової обстановки. У процесі перевірки та аналізу карток бойової роботи показав, що доставку боєприпасів під вогнем противника з бойовою стрільбою та з подальшим завантаженням (посадкою) в техніку вільно виконують 13.8 % військовослужбовців, 36.7 % воїнів не здатні виконати нормативи на позитивну оцінку та 49.5 % виконують нормативи з розгубленістю та за допомогою партнерів, інструкторів. Подальше виконання нормативів бойової підготовки вказують на недостатню психологічну готовність військовослужбовців до виконання завдань відповідно до спеціальності. Лише 46.0 % воїнів самостійно та у повному обсязі виконують нормативи, 54.0 % – не в змозі впевнено виконати нормативи на позитивний результат. Разом з тим, кількість військовослужбовців, які не впевнено та самостійно не можуть виконати нормативи професійної підготовленості військовослужбовців серед курсантського складу перших курсів навчання (48.9 %) та старших курсів навчання (45.6 %) достовірно не відрізняється ($p > 0.05$).

Про психологічну підготовленість та готовність до виконання бойового завдання свідчить виконання нормативів із застосування стрільби зі стрілецької зброї та імітаційних засобів (димові шашки, вибухи навчальних гранат тощо) та виконання вправ уночі. Саме виконання даних нормативів бойової підготовки військовослужбовцями механізованих військ вимагає від них значних психологічних зусиль, рішучості та сміливості. Проведений аналіз виконання нормативів в умовах недостатньої видимості та уночі показав, що 35.6 % військовослужбовців з впевненістю виконують нормативи, 8.4 % воїнів не можуть виконати нормативи на позитивний результат у темряві.

Одним з нормативів професійної готовності механізованих підрозділів є укладка бойового комплекту в БМП, БТР, БРДМ, МТ-ЛБВ та інші машини та обладнання пункту спостереження. За результатами аналізу встановлено, що 73.1 % військовослужбовців не встигають у повному обсязі виконати нормативи. Це пояснюється тим, що більшість військовослужбовців під час виконання не в змозі бути згуртованим та працювати у складі підрозділу (34.7 %), страх пересування до місця виконання нормативу в темряві в умовах бойової обстановки (22.4 %) та злагоженість підрозділу щодо виконання спільного завдання (22.3 %).

У процесі навчань нами було запропоновано виконання вправ для розвитку ходу подальшого виконання бойового завдання та сформовано три групи військовослужбовців (взводи, групи) по 27 чоловік у кожній, рівень підготовленості та термін навчання яких був достовірно рівний ($p > 0.05$). Мета полягала у спостереженні за діями військовослужбовців та особливостями їхньої поведінки під час виконання зазначених вправ, а не виконання вправ на результат.

За результатами виконання військовослужбовцями запропонованих вправ встановлено, що готовність до подальших дій підрозділами виявилася на недостатньому рівні. За виконання першої вправи (висадка з техніки, вибуття на вихідний рубіж та зайняття району оборони або вказаного місця перебіжками (не менше 50 м від техніки), марш-кидок на 3 км, виконання нормативу з вогневої підготовки (стрільба з автомата)) підрозділом, лише 11 військовослужбовців (40.7 %) виконали вправу у повному обсязі, 5 військовослужбовців (18.5 %) зійшли з дистанції під час марш-кидку на 3 км, не влучили жодного разу у ціль при стрільбі з автомата 7 воїнів (25.9 %) та 4 піхотинці (14.8 %) з прибуттям на рубіж відкриття вогню відмовилися здійснювати постріли через свою невпевненість, страх та низький морально-психологічний стан (рис. 1).

Рис. 1 Результати виконання завдань військово-професійної діяльності першої вправи військовослужбовцями

Під час перевірки виконання бойового завдання військовослужбовцями запропонованої другої вправи (висадка з техніки, вибуття на вихідний рубіж та зайняття району оборони або вказаного місця перебіжками (не менше 50 м від техніки), марш-кидок на 3 км, виконання нормативу з тактичної підготовки (обладнання пункту спостереження) встановлено, що 23.2 % військовослужбовців зійшли з дистанції при виконанні марш-кидку на 3 км, 21.6 % особового складу групи не в змозі були виконати та відмовилися від тактичного нормативу через необізнаність умов виконання та слабкі знання нормативу, 39.6 % воїнів – не вквалися в часові показники виконання нормативу з обладнання пункту спостереження відповідно до умов виконання та 15.6 % виконали

норматив у повному обсязі та завершили норматив на позитивний результат.

Аналіз виконання висадки з техніки, вибуття на вихідний рубіж та зайняття району оборони або вказаного місця перебіжками (не менше 50 м від техніки), марш-кидка на 3 км та рукопашної сутички з противником показав, що через свої низькі морально-вольові якості та психологічну невідповідність від участі у рукопашній сутичці з противником відмовилося 4 військовослужбовців (14.8 %), зійшли з дистанції на марш-кидку на 3 км – 5 піхотинців (18.5 %), не змогли виконати прийоми рукопашного бою відповідно до умов виконання та у бойовому темпі – 6 військовослужбовців (22.2 %) та лише 12 воїнів (44.4 %) виконали запропонований норматив у повному обсязі з позитивним результатом (рис. 2).

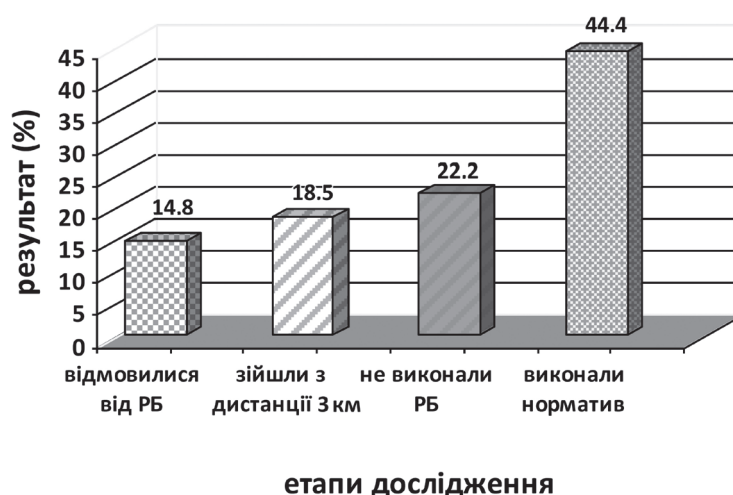

Рис. 2 Результати виконання завдань військово-професійної діяльності третьої вправи військовослужбовцями

Проаналізувавши результати виконання бойового завдання військовослужбовцями трьох сформованих груп ми дійшли висновку, що жодна група не змогла у

повному обсязі виконати поставлене бойове завдання, адже менше 50 % особового складу респондентів дослідження справилися із завданням.

Дискусія

Підводячи підсумок зазначаємо, що стан психологічної підготовленості військовослужбовців є одним із головних критеріїв загального оцінювання ефективності діяльності органів військового управління, командирів військових частин та їх заступників [15; 16; 17; 18; 19].

Аналіз низки досліджень [20; 21; 22; 23] доповнюють результати наукових досліджень вітчизняних науковців, які стверджують про необхідність постійного удосконалення та розвитку психологічної підготовленості військовослужбовців як рівню розвитку комплексу психологічних властивостей і особливостей військовослужбовців, від яких залежить досконале і надійне виконання завдань військово-професійної діяльності в екстремальних умовах та в умовах ведення бойових дій.

Нами доповнено дослідження А. Одерова, О. Гусака, О. Колесніченка та ін. [24; 25; 26; 27], які стверджують, що психологічна непередготовленість до перебування в екстремальній ситуації може зумовити порушення у функціонуванні психіки особистості, яка виявляється у страху професійної реалізації, агресії, тривожності, невпевненості у собі, відчутті меншовартості та агресивності, депресії, суїцидальних проявах.

У дослідженнях науковців [28; 29; 30] зазначається, що проблема готовності військовослужбовців до умов військово-професійної діяльності є складною і неоднозначною. Як показує досвід участі військовослужбовців у веденні бойових дій та практичний досвід, на першому місці виступає людський чинник.

Ми вважаємо, що проблема психологічної підготовленості військовослужбовців до виконання завдань військово-професійної діяльності належить до найактуальніших у підготовці військовослужбовців, а в умовах ведення бойових дій проти агресора рф набула важливого значення. Людина може бути фізично та професійно підготовленою, але при екстремальних умовах виявляється безпорадною у зв'язку з відсутністю у неї стійкості до різноманітних стресових факторів.

Нами підтверджено дослідження І. Шлямара, О. Кокун, В. Стасюка та ін., які доводять, що діяльність військовослужбовців механізованих підрозділів пов'язана зі значними психологічними та фізичними навантаженнями під час виконання марш-кидків на великій відстані, ведення рукопашної сутички у ближньому бою, при атаці переднього краю оборони противника під час дій у пішому порядку, доставки боєприпасів під вогнем противника, обладнання пункту спостереження під час постійних обстрілів

противником, знищення противника на постах чатування, затримання полонених тощо [20; 31; 32].

Проведені нами дослідження щодо впливу психологічної підготовленості військовослужбовців на виконання завдань військово-професійної діяльності дозволяють нам стверджувати про фактори, які безпосередньо впливають на хід військово-професійної діяльності військовослужбовців, а саме зовнішні, які пов'язані з безпосередньою діяльністю противника та внутрішні, які зумовлені особливостями функціонування нервової системи та психіки військовослужбовця в умовах ведення бойових дій. Разом з тим, динаміка ведення бойових дій показує, що зазначені фактори сприяють мобілізації внутрішніх резервів воїна, що у свою чергу налаштовує його на успішне та ефективне виконання завдань відповідно до займаної посади.

Причина низької психологічної підготовленості військовослужбовців до виконання завдань військово-професійної діяльності, на нашу думку, полягає у відсутності у них стійкості до різноманітних стресових факторів та розгубленість при виконанні, що повело за собою ряд негативних результатів.

Отже, слід зазначити, що фізична та психологічна підготовленість особового складу, спрямована на покращення здатності діяти в екстремальних умовах бойової обстановки у ближньому бою, характеризується яскраво вираженим розвитком подій, що виникають раптово, вимагає від військовослужбовців максимальної сконцентрованості уваги на певних діях та високої відповідальності. Саме у процесі виконання завдань максимально наближених до бойових можуть відпрацьовуватися усі види труднощів, які мають місце в екстремальних ситуаціях, як зовнішні, які обумовлюються змістом вправи, так і внутрішні, що характеризують можливості стану та рівня морально-психологічної, вольової готовності.

Висновки

1. Результати свідчать про недостатню готовність піхотинців до військово-професійної діяльності та виконання бойового завдання. Аналіз особливостей професійної діяльності воїнів-піхотинців у бойових умовах показав, що укладка бойового комплекту, обладнання пункту спостереження, доставка боєприпасів, посадка в техніку – це один з початкових етапів виконання бойового завдання.

2. Військовослужбовці повинні здійснювати марш на довгу дистанцію для висунення на вогневий рубіж для заборони вклинення супротивника (відбиття атаки, контратаки) та у разі позитивного результату здійснити атаку переднього краю оборони противника під час дій у пішому порядку, включаючи ближній бій із застосуванням засобів рукопашного бою.

3. Позитивний результат виконання поставленого завдання залежить не лише від рівня фізичної підготовленості кожного військовослужбовця, але і від його психологічної підготовленості до завдань військово-професійної діяльності, готовності переносити значні фізичні й психологічні навантаження.

Перспективою подальших наших наукових досліджень та з метою виявлення показників та рівня розвитку якостей, які характеризують ступінь тривожності, занепокоєння, емоційного напруження

внаслідок дії стресових факторів та факторів, які впливають на психологічну підготовленість військово-службовців до виконання завдань військово-професійної діяльності в різних умовах планується організація та проведення тестування за опитувальником за Спілбергером-Ханінім відповідно до шкали оцінки особистісної тривожності з військово-службовцями сформованих груп у пункті постійної дислокації та перед виконанням вправ.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела та література

1. Романчук С. В., Шлямар І. Л. Взаємозв'язок фізичної і професійної підготовки курсантів, які навчаються за спеціальністю «Управління діями механізованих підрозділів». *Сучасний стан та перспективи розвитку фізичної підготовки військовослужбовців в системі бойового навчання військ (сил) Збройних сил та інших силових структур України: матеріали наук.-метод. конф.* 28–29 листопада 2013 р. Київ: МОУ; 2013, с. 64–69.
2. Домніцак В. В. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ України як компонента професійної готовності майбутніх офіцерів силових структур. *Право і безпека.* 2012. № 1. С. 222–225.
3. Oderov, A., Romanchuk, S., Kuznetsov, M., Dunets-Lesko, A., Lesko, O., Olkhovyi, O. (2017). Innovative approaches for evaluating physical fitness of servicemen in the system of professional training. *Journal of Physical Education and Sport*, 17 (Suppl. Issue 1), 23–27.
4. Одеров А. М., Лещинський О. В., Первачук О. І. та ін. Якість військово-професійної підготовки курсантів – як складова успішного виконання спеціальних завдань. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* 2023. Вип. 3 (161) 23. С. 131–135. doi: 10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).30
5. Romanchuk, S., Iedynak, G. et. al. (2019). Factors that influence changes in cadets' physical preparation during the second half of study at a military academy. *Asian Journal of Science and Technolog. Revista dilemas contemporáneos: educación, política y valores*, Vol. 17 (72), 11–17.
6. Романчук С., Шлямар І., Климович В. Порівняльний аналіз фізичної підготовленості курсантів ВНЗ Сухопутних військ різних спеціальностей. *Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини.* Львів: ЛДУФК, 2012, 16(2), с. 166–170.
7. Anokhin, E., Tychna, I., Dobrovolskii V., et.al (2020). The impact of mass sports work in educational institution on the formation of cadets' value attitude towards the physical education. *SportMont Journal*, Vol. 18(1), 81–86. doi: 10.26773/smj.200214
8. Кокун О. М., Пішко І. О., Лозинська Н. С., Копаниця О. В. Діагностування психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів : метод. посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2011. 153 с.
9. Van Eekelen, W. (1998). Military Support for Civilian Operations in the Context of Peacekeeping Missions. *Report of the Subcomm. on Civilian Security and Cooperation. Civilian Aff. Comm. NATO Parliamentary Assembly.* Brussels, Nov. 1998, Para. 15.

References

1. Romanchuk, S. V., Shliamar, I. L. (2013), "Vzaiemozv'iazok fizychnoi i profesiinoi pidhotovky kursantiv, yaki navchajutsia za spetsialnistiu «Upravlinnia diiami mekhanizovanykh pidrozdiliv»" [The relationship between physical and professional training of cadets studying in the specialty "Management of actions of mechanized units"]. *The current state and prospects for the development of physical training of servicemen in the system of combat training of the troops (forces) of the Armed Forces and other power structures of Ukraine.* Materials of science and method. conf. november 28–29, MOU, Kyiv. pp. 64–69. [in Ukraine].
2. Domnitsak, V. V. (2012), "Udoskonalennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky kursantiv VNZ Ukrainy yak komponenta profesiinoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv sylovykh struktur" [Improvement of special physical training of cadets of universities of Ukraine as a component of professional readiness of future officers of law enforcement agencies]. *Law and security*, No 1, pp. 222–225. [in Ukraine].
3. Oderov, A., Romanchuk, S., Kuznetsov, M., Dunets-Lesko, A., Lesko, O., Olkhovyi, O. (2017). Innovative approaches for evaluating physical fitness of servicemen in the system of professional training. *Journal of Physical Education and Sport*, 17 (Suppl. Issue 1), 23–27.
4. Oderov, A. M., Leshchinskyi, O. V., Pervachuk, O. I. et al (2023), "Yakist viiskovo-profesiinoi pidhotovky kursantiv – yak skladova uspishnoho vykonannia spetsialnykh zavdan" [The quality of military-professional training of cadets – as a component of successful performance of special tasks]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. Series #15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, Issue 3(161) 23, 131–135. doi: 10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).30 [in Ukraine].
5. Romanchuk, S., Iedynak, G. et. al. (2019). Factors that influence changes in cadets' physical preparation during the second half of study at a military academy. *Asian Journal of Science and Technolog. Revista dilemas contemporáneos: educación, política y valores.* Vol. 17 (72), 11–17.
6. Romanchuk, S., Shliamar, I., Klymovych, V. (2012). "Porivnialnyi analiz fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv VNZ Sukhoputnykh viisk riznykh spetsialnostei" [Comparative analysis of the physical fitness of cadets of universities of the Ground Forces of various specialties]. *Young sports science of Ukraine*, 16(2), 166–170. [in Ukraine].
7. Anokhin, E., Tychna, I., Dobrovolskii V., et.al (2020). The impact of mass sports work in educational institution on the formation of cadets' value attitude towards the physical education. *SportMont Journal*, Vol. 18(1), 81–86. doi: 10.26773/smj.200214
8. Kokun, O. M., Pishko, I. O., Lozinska, N. S., Kopanytsia, O. V. (2011), *Diahnostuvannia psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtsvi viiskovoi sluzhby za kontraktom do diialnosti u skladi myrotvorchykh pidrozdiliv* [Diagnosis of the psychological readiness of military servicemen under contract to work as part of peacekeeping units]. National Research Center of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv. 153 p. [in Ukraine].

10. Oderov, A., Klymovych, V., Romanchuk, S., Dunets-Lesko, A., Liudovyk, T., Lishchuk, V., Baldetskiy, A. Combat army system – as a means of increasing and improving the physical fitness of servicemen of the armed forces. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2022. Вип. 22 (2021). С. 5-10. doi: 10.32626/2309-8082.2021-22.15-10
11. Інструкція з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України. Наказ Міністра оборони України від 05.08.2021 р. № 225. Київ, 2021. 234 с.
12. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня «Рута», 2012. 280 с.
13. Галаманчук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня «Рута», 2019. 154 с.
14. Про затвердження Інструкції з організації психологічної підготовки Збройних Сил України: наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 23.10.2020 р. №173. – URL: <https://dovidnykmpz.info/psycho/nakaz-holovnokomanduvacha-zbroynykh-syl-ukrainy-vid-23-10-2020-roku-173-pro-zatverdzhennia-instruktsii-z-orhanizatsii-psykholohichnoi-pidhotovky-u-zbroynykh-127-sylakh-ukrainy/>
15. Одеров А. М., Одерова О. В., Гульоватий О. І. Роль фізичного стану військовослужбовців у забезпеченні їх готовності до бойової діяльності. *Фізична підготовка особового складу Збройних сил, інших військових формувань та правоохоронних органів України: досвід, сучасність, проблеми та перспективи розвитку*: Мат. наук.-метод. конф. 26–28 листопада 2014 р. Київ : МОУ, 2014, С. 84–91.
16. Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Косенко А. Ф., Кочергіна Т. І. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. Київ : Інкос, 2002. 272 с.
17. Дудник І. О. Формування вольових якостей у студентів у процесі занять фізичною культурою: навч.-метод. посіб. Черкаси : Черкаський нац. у-т ім. Б. Хмельницького, 2016. 72 с.
18. Шевченко О. О., Романчук С. В. Дослідження показників професійно важливих психологічних якостей курсантів під впливом чинників військово-професійної діяльності. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 2009(4), С. 11–14.
19. Одеров А. М., Пєрвачук О. І., Лєсько О. М. та ін. Аналіз показників психологічних якостей військовослужбовців під впливом чинників військово-професійної діяльності. *Наук. часопис Нац. пед. у-ту імені М. П. Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. Вип. 6(166) 23. С. 113-117. doi: 10.31392/NPU-nc.series15.2023.6(166).24
20. Шлямар І. Динаміка фізичної підготовленості військово-службовців військової служби за контрактом механізованих підрозділів. *Молода спортивна наука України*. 2015. № 19(2). С. 320–324.
21. Oderov, A., Klymovych, V., Korchagin, M., Olkhoviy, O., Romanchuk, S. (2019). The influence of the system of physical education of higher educational school on the level of psychophysiological qualities of young people. *SportMont Journal*, No. 17(2), 93-97. doi: 10.26773/smj.190616
22. Мельник В. О., Данилюк М. М., Поцілуйко П. В. Визначення рівня спеціальної фізичної підготовленості курсантів в польових умовах. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2017. 5К(86)17. С. 200-204.
9. Van Eekelen, W. (1998). *Military Support for Civilian Operations in the Context of Peacekeeping Missions. Report of the Subcomm. on Civilian Security and Cooperation. Civilian Aff. Comm. NATO Parliamentary Assembly*. Brussels, Nov. 1998, Para. 15.
10. Oderov, A., Klymovych, V., Romanchuk, S., Dunets-Lesko, A., Liudovyk, T., Lishchuk, V., Baldetskiy, A. (2021). Combat army system – as a means of increasing and improving the physical fitness of servicemen of the armed forces. *Bulletin of Kamyanets-Podilskiy Ivan Ogiienko National University. Physical education, sports and human health*, Vol. 22. pp. 5-10. doi: 10.32626/2309-8082.2021-22.15-10 [in Ukraine].
11. *Instruktsiia z fizychnoi pidhotovky v systemi Ministerstva obrony Ukrainy* (2021) [Instruction on physical training in the system of the Ministry of Defense of Ukraine]. Order of the Minister of Defense of Ukraine 05.08.2021, № 225. Kyiv, 234 p. [in Ukraine].
12. Shiyani, B. M., Iedynak, G. A., Petryshyn, Yu. V. (2012), *Naukovi doslidzhennya u fizychnomu vykhovanni ta sporti* [Scientific research in physical education and sports]. PE Oyum Publishing House, Kamianets-Podilsky. 280 p. [in Ukraine].
13. Galamanzhuk, L. L., Iedynak, G. A. (2019), *Osnovy naukovykh doslidzen* [Fundamentals of scientific research]. Printing house «Ruta» LLC, Kamyanets-Podilsky. 154 p. [in Ukraine].
14. *Pro zatverdzhennia Instruktsii z orhanizatsii psykholohichnoi pidhotovky u Zbroynykh Sylakh Ukrainy* (2020) [On the approval of the Instructions for the organization of psychological training in the Armed Forces of Ukraine]. nakaz Holovnokomanduvacha Zbroynykh Syl Ukrainy vid 23.10.2020. № 173. – URL: <https://dovidnykmpz.info/psycho/nakaz-holovnokomanduvacha-zbroynykh-syl-ukrainy-vid-23-10-2020-roku-173-pro-zatverdzhennia-instruktsii-z-orhanizatsii-psykholohichnoi-pidhotovky-u-zbroynykh-127-sylakh-ukrainy/> [in Ukraine].
15. Oderov, A. M., Oderova, O. V., Hulovaty, O. I. (2014), “Rol fizychnoi stanu viiskovosluzhbovtiv u zabezpechenni yikh hotovnosti do boiovoi diialnosti” [The role of the physical condition of servicemen in ensuring their readiness for combat activity]. *Physical training of personnel of the Armed Forces, other military formations and law enforcement agencies of Ukraine: experience, modernity, problems and prospects for development: Materials of science and method. conf.*, November 26–28. 2014. MOU, Kyiv. pp. 84–91. [in Ukraine].
16. Korolchuk, M. S., Krayniuk, V. M., Kosenko, A. F., Kochergin, T. I. (2002), “Psykhologichne zabezpechennia psykhnichnoho i fizychnoho zdorovia” [Psychological support of mental and physical health]. Inkos, Kyiv. 272 p. [in Ukraine].
17. Dudnyk, Yu. (2016), “Formuvannia volovykh yakostei u studentiv u protsesi zaniat fizychnoiu kulturoiu” [Formation of willpower in students in the process of physical education]. Cherkasy National University named after B. Khmelnytskyi, Cherkasy. 72 p. [in Ukraine].
18. Shevchenko, O. O., Romanchuk, S. V. (2009), “Doslidzhennia pokaznykiv profesiino vazhlyvykh psykholohichnykh yakostei kursantiv pid vplyvom chynnykiv viiskovo-profesiinoi diialnosti” [Study of indicators of professionally important psychological qualities of cadets under the influence of factors of military-professional activity]. *Slobozhansky scientific and sports bulletin*, 4, pp. 11–14. [in Ukraine].
19. Oderov, A. M., Pervachuk, O. I., Lesko, O. M. et al (2023), “Analiz pokaznykiv psykholohichnykh yakostei viiskovosluzhbovtiv pid vplyvom chynnykiv viiskovo-profesiinoi diialnosti” [Analysis of indicators of psychological qualities of servicemen under the influence of factors of military and professional activity]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova. Series #15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, Issue 6(166) 23, pp. 113-117. doi 10.31392/NPU-nc.series15.2023.6(166).24 [in Ukraine].

23. Фізична підготовка в польових умовах : навч. посібник / С. В. Романчук, С. В. Гоманюк, М. В. Кузнецов та ін. Львів, 2016. 166 с.
24. Шлямар І. Л. Рухова активність військовослужбовців механізованих підрозділів Сухопутних військ Збройних сил України під час повсякденної діяльності. *Спортивна наука України*. 2015. №3(67). С. 15–18.
25. Базові положення та елементи основних видів підготовки за Бойовою армійською системою (БАРС) : навч.-метод. посібник / Ред. І. С. Овчарука. Одеса : Військова академія, 2016. Ч. 1. 114 с.
26. Romanchuk, S., Oderov, A., Klymovych, V., Lesko, O., Korchagin M. (2019). Motivation of forming students healthcare culture on principles of interdisciplinary integration. *SportMont Journal*, Vol. 17 (3), 79-83. doi: 10.26773/smj.191017
27. Колесніченко О. С. Психологічна готовність працівників МНС України до професійної діяльності в екстремальних умовах : автореф. дис.... канд. психол. наук : 19.00.09 ХАВС. Харків, 2011. 23 с.
28. Oderov, A., Klymovych, V., Romanchuk, S., Pankevich, Y., et. al (2020). Functional State of Military Personnel Engaged in Unarmed Combat. *SportMont*, Vol. 18 (1), 99-101. doi: 10.26773/smj.200218
29. Korchagin, M., Zolochovskyi, V., Gura, I., Nebozhuk, O., et.al (2020). Correlation of Physical Fitness and Professional Military Training of Servicemen. *SportMont Journal*, Vol. 18 (2), 79-82. doi: 10.26773/smj.200612
30. Стасюк В. В. Система соціально-психологічного забезпечення функціонування аеромобільних підрозділів в умовах збройних конфліктів : дис....д-ра психолог. наук : 19.00.05 НУ імені Тараса Шевченка. Київ, 2005. 435 с.
31. Стасюк В. В. Досвід і проблеми морально-психологічного забезпечення міжнародного військового співробітництва. *Зб. наук.-практ. конф. НАОУ*. 2 квітня 2004 р. Київ, 2004, 1. С. 15–24.
32. Кокун О. М. Зміст та структура психологічної готовності фахівців до екстремальних видів діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2010. Вип. 7. С. 182–190.
20. Shliamar, I. (2015), "Dynamika fizychnoi pidhotovlenosti viiskovo-sluzhbovtziv viiskovoi sluzhby za kontraktom mekhanizovanykh pidrozdiliv" [Dynamics of physical fitness of servicemen of military service under the contract of mechanized units]. *Young sports science of Ukraine*. 19(2), pp. 320–324. [in Ukraine].
21. Oderov, A., Klymovych, V., Korchagin, M., Olkhovyi, O., Romanchuk, S., (2019). The influence of the system of physical education of higher educational school on the level of psychophysiological qualities of young people. *SportMont Journal*, No. 17(2), 93-97. doi: 10.26773/smj.190616
22. Melnyk, V. O., Danyliuk, M. M., Potsiluiko, P. V. (2017), "Vyznachennia rivnia spetsialnoi fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv v polovykh umovakh" [Determining the level of special physical fitness of cadets in field conditions]. *Scientific journal of the National ped. M.P.Drahomanov University. Series 15, Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, 5K(86)17, pp. 200-204. [in Ukraine].
23. *Fizychna pidhotovka v polovykh umovakh* (2016), [Physical training in the field: a study guide]. / S. V. Romanchuk, S. V. Homaniuk, M. V. Kuznetsov et al. Lviv, 166 p. [in Ukraine].
24. Shliamar, I. L. (2017), "Rukhova aktyvnist viiskovosluzhbovtziv mekhanizovanykh pidrozdiliv Sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Ukrainy pid chas povsiakdennoi diialnosti" [Movement activity of servicemen of the mechanized units of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine during everyday activities]. *Sports Science of Ukraine*, 3(67), pp. 15–18. [in Ukraine].
25. *Bazovi polozhennia ta elementy osnovnykh vydiv pidhotovky za Boiovoiu armiiskoju systemoiu (BARs)* (2016), [Basic provisions and elements of the main types of training according to the Combat Army System (BARs)] / According to general ed. I. S. Ovcharuk. Military Academy, Odessa. Part 1. 114 p. [in Ukraine].
26. Romanchuk, S., Oderov, A., Klymovych, V., Lesko, O., Korchagin, M. (2019). Motivation of forming students healthcare culture on principles of interdisciplinary integration. *SportMont Journal*, Vol. 17 (3), 79-83. doi: 10.26773/smj.191017
27. Kolesnichenko, O. S. (2011), "Psykhologichna hotovnist pratsivnykiv MNS Ukrainy do profesiinoi diialnosti v ekstremalnykh umovakh" [Psychological readiness of employees of the Ministry of Emergency Situations of Ukraine for professional activity in extreme conditions]. autoref. thesis candidate psychol. sciences: 19.00.09. Kharkiv, 23 p. [in Ukraine].
28. Oderov, A., Klymovych, V., Romanchuk, S., Pankevich, Y., et.al. (2020). Functional State of Military Personnel Engaged in Unarmed Combat. *SportMont Journal*, Vol. 18 (1), 99-101. doi: 10.26773/smj.200218
29. Korchagin, M., Zolochovskyi, V., Gura, I., Nebozhuk, O., et. al (2020). Correlation of Physical Fitness and Professional Military Training of Servicemen. *SportMont Journal*, Vol. 18 (2), 79-82. doi: 10.26773/smj.200612
30. Stasiuk, V. V. (2005), "Systema sotsialno-psykhologichnoho zabezpechennia funktsionuvannia aeromobilnykh pidrozdiliv v umovakh zbroinykh konfliktiv" [System of socio-psychological support for the functioning of airmobile units in the conditions of armed conflicts]. *Dr. psychologist. Sciences*: 19.00.05. Kyiv. 435 p. [in Ukraine].
31. Stasiuk, V. V. (2004), "Dosvid i problemy moralno-psykhologichnoho zabezpechennia mizhnarodnoho viiskovoho spivrobitnytstva" [Experience and problems of moral and psychological support of international military cooperation]. *Science and practice conf. NAOU*. April 2, 2004. Kyiv, Vol. 1, pp. 15–24. [in Ukraine].
32. Kokun, O. M. (2010), "Zmist ta struktura psykhologichnoi hotovnosti fakhivtsiv do ekstremalnykh vydiv diialnosti" [Content and structure of psychological readiness of specialists for extreme types of activities]. *Problems of extreme and crisis psychology*, Vol. 7, pp. 182–190. [in Ukraine].